

Καλωσήρθατε στο 1960! Σύγχρονοι Γκασταρμπάιτερ στη Γερμανία. Ανταπόκριση από Βερολίνο

της Αλίκης Γκερλιώτη

Και ακριβώς εκεί που η μεταπολιτευτική Ελλάδα είχε πιστέψει ότι οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες των γκασταρμπάιτερ[1] της δεκαετίας του 50 που φεύγανε με ένα μπογαλάκι για Γερμανία έχουν γίνει κομμάτι ενός μακρινού παρελθόντος, η κρίση ήρθε να μας θυμίσει ότι κάθε φορά που τα πράγματα σκουραίνουν σε έναν τόπο το τίμημα μπορεί να είναι ξανά και ξανά το ίδιο: Η απώλεια σχεδόν μιας ολόκληρης γενιάς.

Έτσι βλέπουμε σήμερα τις ίδιες εικόνες, σε μια εκσυγχρονισμένη εκδοχή τους. Στα αεροδρόμια νέοι ως επί το πλείστον άνθρωποι, αλλά και ολόκληρες οικογένειες φεύγουν για το εξωτερικό. Εφοδιασμένοι με πτυχία και εκείνο το δυναμικό συμμετοχής σε αυτό το πράγμα που ονομάζουμε γίγνεσθαι μιας κοινωνίας, στην εργασία, στην κουλτούρα, την πολιτική, την έρευνα.

Την ίδια δε στιγμή που στην Ελλάδα συντελείται αυτό το καταστροφικό ξεπούλημα της παρουσίας του λαού και το brain drain της νέας γενιάς, στο Βερολίνο δημιουργείται μια πραγματικότητα εκτάκτου ανάγκης που παίρνει διαστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης.

Άνθρωποι κοιμούνται σε αυτοκίνητα και σε αεροδρόμια, χωρίς να μπορούν να βρουν στέγη ή εργασία επειδή δεν ξέρουν γερμανικά. Άλλοι εργάζονται υπό άθλιες συνθήκες σε κουζίνες εστιατορίων, ανασφάλιστοι και κακοπληρωμένοι. Και όλοι αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα στην καθημερινή τους ζωή, καθώς δεν μπορούν να συνεννοηθούν στις γερμανικές υπηρεσίες, στο μετρό, στην επίσκεψη στο γιατρό.

Μέσα σε αυτήν την κατάσταση γίνεται σαφής η ανάγκη για την οργάνωση των μεταναστών και την κοινή αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων. Πράγματι, ο μόνος θεσμικός, συλλογικός κοινωνικός φορέας της Διασποράς στο Βερολίνο είναι η Ελληνική Κοινότητα Βερολίνου και οι σύλλογοι που απαρτίζουν το Ελληνικό Πολιτιστικό Κέντρο (ΕΠΚ).[2] Η παράδοση του Κέντρου αυτού είναι μεγάλη[3] και έχει ρίζες στον αντιδικτατορικό αγώνα, σε αγώνες για την καταπολέμηση του ρατσισμού και στην κοινή δράση για την επίλυση των προβλημάτων των μεταναστών.

Με το νέο δυναμικό ανθρώπων που καταφτάνουν και με πολλή δουλειά, το ΕΠΚ έχει αρχίσει να αναλαμβάνει την ευθύνη που του αντιστοιχεί, ως εκπρόσωπος της Διασποράς, των αναγκών των νέων μεταναστών αλλά και ως φωνή μιας χώρας που αυτή τη στιγμή ληλατείται. Έτσι ξεκίνησε ένα χρονικό αγώνων, αλληλεγγύης και αδιεξόδων.

Στο πλαίσιο του ΕΠΚ, δημιουργήθηκαν σταδιακά ομάδες μεταναστών που χωρίς αντίτιμο συνοδεύουν ως διερμηνείς συνμετανάστες στις κρατικές υπηρεσίες, στα νοσοκομεία, σε τράπεζες, σε θέματα ανάγκης. Η ιστοσελίδα της Κοινότητας εμπλουτίστηκε με ενημερωτικό υλικό, αγγελίες μεταξύ μεταναστών[4], συμβουλές και οδηγίες για τα πρώτα βήματα στην ζωή στο Βερολίνο, για τα πανεπιστήμια, για νομική και ψυχολογική υποστήριξη. Δημιουργήθηκε εκπαιδευτικό πρόγραμμα[5] με κοινωνικό χαρακτήρα, που δίνει τη δυνατότητα σε νέους εκπαιδευτικούς και καλλιτέχνες να προσφέρουν μαθήματα διαφόρων ειδικοτήτων, από Γερμανικά και Ελληνικά μέχρι θέατρο και χορό. Δικηγόροι και

νομικοί προσφέρουν δωρεάν υπηρεσίες στο γραφείο του ΕΠΚ, ενώ δημιουργείται δανειστική βιβλιοθήκη για παιδιά και ενήλικους[6].

Η δράση του ΕΠΚ δεν περιορίζεται στην κάλυψη των υλικών αναγκών των νέων μεταναστών. Είναι το κέντρο δράσεων, όπως το βίντεο συμπαράστασης του Βερολίνου στην ΕΡΤ[7], αντιφασιστικών ψηφισμάτων[8] και συγκεντρώσεων[9], καθώς και κέντρο εκδηλώσεων με πολιτικό και κοινωνικό πρόσημο[10]. Επειδή οι Έλληνες δεν είμαστε οι μόνοι μετανάστες στο Βερολίνο, έχουν ξεκινήσει διεθνικές επαφές με άλλες κοινότητες μεταναστών από άλλες χώρες που βιώνουν την κρίση με παρόμοιο τρόπο καθώς και με γερμανικούς συλλόγους που στέκονται αλληλέγγυοι δίπλα μας. Το ΕΠΚ αποτελεί τον χώρο που δραστηριοποιούνται επιτροπές διεθνικής δράσης[11], είναι η έδρα της Επιτροπής ενάντια στον Φασισμό, η έδρα ομάδων αλληλεγγύης στην Ελλάδα που αποτελούνται από Γερμανούς, Έλληνες αλλά και ανθρώπους άλλης καταγωγής. Τέλος, το ΕΠΚ είναι ο χώρος όπου συντελείται βήμα-βήμα και με μεγάλες δυσκολίες η αποδόμηση της ρατσιστικής προπαγάνδας περί τεμπέλη και απατεώνα Έλληνα, ενός στερεότυπου εξαιρετικά διαδεδομένο στην γερμανική κοινωνία.

Βέβαια, παρά την στράτευση και την δουλειά των ανθρώπων του ΕΠΚ, όλη αυτή η προσπάθεια δεν είναι παρά μόνο μια σταγόνα στον ωκεανό. Και αυτό διότι η πολιτική του ελληνικού κράτους σχετικά με τη διασπορά δεν μπορεί να υποκατασταθεί από ένα σύλλογο, ειδικά όταν η μεταναστευτική πολιτική του γερμανικού κράτους γίνεται όλο και πιο σκληρή.

Από τη μια πλευρά, το ελληνικό κράτος ουδέποτε έδειξε κάποια ιδιαίτερη μέριμνα για την Διασπορά. Οι Έλληνες του Αποδήμου αποτελούσαν στην καλύτερη περίπτωση μια βολική δεξαμενή ψήφων που την πακετάρανε και τη φέρνανε κουκί-κουκί στις εκλογές, και στην χειρότερη κάτι αδιάφοροι Λαζογερμανοί που έρχονται τα καλοκαίρια να λιαστούν στον ήλιο και μετά τα 70 για να χαρούν τη γερμανική τους σύνταξη στην πατρίδα.

Αυτή η χρόνια πολιτική αμέλεια της διασποράς έρχεται σήμερα να πάρει τραγικές διαστάσεις. Το ίδιο ελληνικό κράτος που με τις εγκληματικές πολιτικές μιας βάρβαρης λιτότητας εξουθενώνει οικονομικά και κοινωνικά και τέλος διώχνει το ανθρώπινο δυναμικό του, τώρα σταμάτησε την επιχορήγηση των ελληνικών πολιτιστικών κέντρων στη Γερμανία με αποτέλεσμα τα τελευταία να κλείνουν το ένα μετά το άλλο στερώντας από τους μετανάστες τον συλλογικό τους φορέα και το μέσο διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους.

Επιπλέον, τώρα πάνω στην εξέλιξη του μεγάλου μεταναστευτικού ρεύματος της κρίσης, η ελληνική κυβέρνηση διαλύει σταδιακά και την ελληνική εκπαίδευση στη Γερμανία, η οποία δεν είναι φοκκλόρ αλλά αποτελούσε το μόνο σημείο επαφής των παιδιών των μεταναστών με την ελληνική εκπαίδευση και την πολιτική τύχη της χώρας καθώς και το μόνο «εισιτήριο» επιστροφής. Τα ελληνικά και ευρωπαϊκά σχολεία κλείνουν το ένα μετά το άλλο, παρά τις διαμαρτυρίες και τις καταλήψεις διαρκείας των μαθητών, των δασκάλων και των συλλόγων γονέων[12]. Την στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές βρίσκεται σε εξέλιξη αγώνας ενάντια στο κλείσιμο του ευρωπαϊκού σχολείου «Όμηρος»[13]. Αποτέλεσμα της διάλυσής του θα είναι τα παιδιά να εισάγονται απροετοίμαστα στο έντονα ταξικό εκπαιδευτικό σύστημα της Γερμανίας και στην πράξη συχνά να αποκλείονται από την Ανώτατη Εκπαίδευση, τόσο στη Γερμανία όσο και στην Ελλάδα.

Αυτή η πολιτική επιλογή της κυβέρνησης, πρώτα να απαξιώσει και στη συνέχεια να διαλύσει την ελληνική συλλογική εκπροσώπηση και εκπαίδευση, έρχεται να σκιαγραφήσει

μια πραγματικότητα της οποίας οι πολιτικές συνέπειες θα κυνηγούν για δεκαετίες τη χώρα. Βρισκόμαστε μπροστά σε μια διαδικασία απομύζησης εργατικού, πνευματικού και πολιτιστικού δυναμικού, η οποία πλαισιώνει την οικονομική και πολιτική επίθεση τόσο από μεριάς ελληνικής κυβέρνησης και των υποστηρικτών της όσο και από μεριάς Γερμανικού Ιμπεριαλισμού στον κόσμο της εργασίας. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας θα είναι η οριστική απώλεια μιας γενιάς και η σταδιακή αποδόμηση του κοινωνικού και δημογραφικού ιστού της χώρας.

Όσο αγαπούμε τον μετανάστη και παλεύουμε για την προστασία της ιδιαιτερότητας και των δικαιωμάτων του, τόσο μισούμε τη μετανάστευση και τις αστικές τάξεις που εξυπηρετεί. Και η ολοένα και πιο σκληρή μεταναστευτική πολιτική του γερμανικού κράτους δίνει μια πολύ καλή εικόνα για τον τρόπο που γίνεται αντιληπτή η εισροή ανθρωπίνου δυναμικού από τις πληττόμενες χώρες της νότιας και ανατολικής Ευρώπης και δείχνει και τα όρια της δράσης του ΕΠΚ.

Πράγματι, οι γκασταρμπάιτερ του 50 και του 60 δεν ήταν και ούτε όφειλαν να γίνουν "κομμάτι της γερμανικής κοινωνίας". Ζούσαν σε γκέτο, δε μάθαιναν γερμανικά και ήταν "φιλοξενούμενοι". Έρχονταν για να προσφέρουν εργατική δύναμη και να φύγουν. Τριγυρνάνε ακόμα στα καφενεία και τις ταβέρνες, χωρίς να μπορούν να συμμετέχουν στην πλειοψηφία τους σε οποιαδήποτε κοινωνική διεργασία σε οποιαδήποτε γλώσσα και για οποιοδήποτε σκοπό.

Μετά ήρθε η μετανάστευση του 80. Τότε τα κλιμάκια της γερμανικής διοίκησης επιστράτευαν τη λέξη "Integration" (ενσωμάτωση). Οι μετανάστες δεν ήταν πλέον φιλοξενούμενοι, έρχονταν για να μείνουν, δημιουργώντας όσο το δυνατό λιγότερα προβλήματα. Η πολιτική ενσωμάτωσης στόχευε στο σπάσιμο των γκέτο μέσα από τη μεταφυσική πίστη πως αν όλοι μάθουν Γερμανικά και δε φωνάζουν στο μετρό η γερμανική κοινωνία θα μπορούσε να τους αγνοεί χωρίς κόπο. Μείνε αλλά μην ενοχλείς ένα πράγμα.

Σήμερα είμαστε πλέον στο τρίτο στάδιο που κυριαρχείται από τις λέξεις "Partizipation και Empowerment" (συμμετοχή και ενδυνάμωση)[14]. Η κρίση δεν φέρνει πια μόνο χέρια, φέρνει και κεφάλια. Οι μετανάστες τώρα δεν αρκεί να δουλεύουν και δεν αρκεί να ενσωματωθούν. Πρέπει και να "συμμετέχουν". Τα προγράμματα που προωθούνται είναι αυτά που κάνουν τον μετανάστη μέρος μιας διεργασίας που εισφέρει στο γερμανικό κράτος, προγράμματα έρευνας της αγοράς εργασίας και των αναγκών της. Η κουλτούρα πια δεν επικουρείται και η διαφορετικότητα δε γίνεται σεβαστή αλλά όχημα στελέχωσης του γερμανικού δημογραφικού κενού. Με άλλα λόγια: Στρατεύουμε τη διαφορετικότητα για να στηρίξουμε την αποτελεσματικότητα.

Στο πλαίσιο της στροφής αυτής σε μια πιο σκληρή και απαιτητική μεταναστευτική πολιτική το ΕΠΚ έχασε για τρεις μήνες την επιχορήγησή του από την Σύγκλητο του Βερολίνου, με αποτέλεσμα τώρα να βρίσκεται σε μεγάλο υπαρξιακό κίνδυνο[15].

Μπαλατζάροντας, λοιπόν, ανάμεσα στην εγκατάλειψη από την ελληνική πλευρά και την εκμετάλλευση από την γερμανική, το ΕΚΠ δίνει έναν αγώνα τόσο απαραίτητο όσο και καταδικασμένο στα όριά του.

Στο πλαίσιο αυτού του αγώνα, καλούμε όλους τους μετανάστες τόσο στο Βερολίνο όσο και στις άλλες πόλεις να οργανωθούν μέσα στους συλλογικούς φορείς τους, να χτίσουν δίκτυα αλληλεγγύης και να παλέψουν ενωμένοι απέναντι στις εκμεταλλευτικές πρακτικές και στα

ρατσιστικά στερεότυπα.

Καλούμε όσους αγωνίζονται στην Ελλάδα να μην ξεχνούν ότι και στο Βερολίνο υπάρχουν άνθρωποι που αγωνίζονται και αυτοί και στέκονται δίπλα σας, έστω και από μακριά, σε κάθε προσπάθεια και κάθε διεκδίκηση. Άνθρωποι που αναμένουν την ευκαιρία να γυρίσουν και να συνεισφέρουν.

Τέλος, το ΕΠΚ είναι εδώ ανάμεσα σε όλα τα παραπάνω και για έναν ακόμα λόγο: Περιμένει το κάλεσμα μιας λαϊκής ελληνικής κυβέρνησης για να συνεργαστεί και να συνεισφέρει σε πολιτικές επαναπατριsmού αυτής της χαμένης γενιάς, όταν έρθει η ώρα.

Καλή μας αντάμωση,

Αλίκη Γκερλιώτη,

Σερβιτόρα στο Βερολίνο, Υποψήφια Διδάκτορας Ευρωπαϊκού Εργατικού Δικαίου και Γραμματέας της Ελληνικής Κοινότητας Βερολίνου

[1] Από το 1955 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας συνέταξε διακρατικές συμφωνίες πρόσληψης εργαζομένων περιοριστού χρόνου με την Ιταλία, Ισπανία, Ελλάδα και άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου. Το εργατικό δυναμικό που ήρθε στη χώρα στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών (Anwerbeabkommen) χαρακτηρίστηκε ως Gastarbeiter, δηλαδή φιλοξενούμενοι εργαζόμενοι.

[2] <http://gr-gemeinde.de/>

[3] <http://gr-gemeinde.de/die-gemeinde-2/geschichte/>

[4] <http://gr-gemeinde.de/service/arbeitsmarkt/jobsuchende/>

[5] <http://gr-gemeinde.de/projekte/lehrveranstaltungen/>

[6] <http://gr-gemeinde-bibliothek.de/>

[7] <http://youtu.be/45tkwY1OoWc>

[8] <http://gr-gemeinde.de/%CE%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B4%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CF%86%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CF%81/>

[9] <http://gr-gemeinde.de/%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CF%86%CE%B1%CF%83%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CE%AD%CE%BD%CF%84%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%B2%CE%B5%CF%81%CE%BF%CE%BB/>

[10] <http://gr-gemeinde.de/%CE%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B4%CF%81/>

F%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%AD%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BB/

[11]<http://gr-gemeinde.de/h-e%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CE%B2%CE%B5%CF%81%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B5-%CE%B1%CF%80%CF%8C%CF%86%CE%B1/>

[12]<http://gr-gemeinde.de/%CF%88%CE%AE%CF%86%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B3-%CF%83-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B5%CE%BA%CE%B2-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CF%8C/>

[13]<http://www.change.org/de/Petitionen/wir-fordern-den-erhalt-der-homer-grundschule-in-pankow-als-standort-der-staatlichen-europaschule-berlin-mit-der-sprachkombination-deutsch-griechisch>

[14]<http://www.berlin.de/lb/intmig/presse/archiv/20130531.1225.385501.html>

[15]<http://gr-gemeinde.de/die-gemeinde-2/finanzierung/>

Κατ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΓΙΑ ΔΩΡΕΕΣ: Hellenische Gemeinde zu Berlin e.V.Postbank, KontoNr.: 536885101, BLZ: 10010010